

SANOMALEHTI MUKANA MUUTTUVASSA KOULUSSA

Ideoita monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin

Uusi opetussuunnitelma korostaa moni- ja medialukutaitoja, aktiivista vaikuttamista, itsenäistä tiedon rakentamista ja yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa sekä eri oppiaineiden välillä. Näitä tavoitteita oman alueen sanomalehti voi tukea monin tavoin. Käytännössä koulu ja sanomalehti voi tehdä yhteistyötä esimerkiksi monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa, joita uusi ops velvoittaa järjestämään vähintään yhden lukuvuodessa.

Olemme hahmotelleet muutamia konkreettisia ideoita sanomalehteä hyödyntävistä monialaisista oppimiskokonaisuuksista. Kunkin jakson yhteydessä on kerrottu, mitä laaja-alaisia kokonaisuuksia ja minkä oppiaineiden sisältöjä jakson avulla voi oppia. Jaksot sopivat parhaiten yläkouluikäisille oppilaille.

Näitä ideoita voi kokeilla sellaisenaan, mutta niiden on myös tarkoitus toimia herättelijänä teidän omalle ideoinnille. Kannustamme teitä ideoimaan monialaisia oppimiskokonaisuuksia yhteistyössä paikallisen lehden kanssa – ja kokeilemaan ideoita Sanomalehtiviikolla. Lisätietoja Ideoi ilmiöjakso -kampanjasta löydät viimeiseltä sivulta.

yhteistyöterveisin,
Sanomalehti opetuksessa -tiimi
Sanomalehtien Liitto
www.sanomalehtiopetuksessa.fi
slop@sanomalehdet.fi

Laaja-alaiset kokonaisuudet:

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Työelämätaidot ja yrittäjyys

Ajattelu ja oppiminen

Monilukutaito

Luokasta toimitus

Perustakaa lehden toimitus ja toimittakaa jakson ajan verkkolehteä. Muodostakaa erikoistoimituksia, joiden vastuualueina on esimerkiksi talous, ympäristö, tiede, urheilu, teknologia, kulttuuri tai politiikka. Toimitusten näkökulmat voivat nousta esimerkiksi reaaliaineiden tavoitteista. Määritellä julkaisunne kohderyhmä ja pyrkikää saamaan lehdellenne aito yleisö. Voitte myös markkinoida lehteänne ja hankkia mahdollisuuksien mukaan tuloja toiminnastanne.

Juttujen ideoinnissa on hyvä lähteä konkreettisista havainnoista ja siitä, mikä teitä itseänne kiinnostaa tai mitä olette viime aikoina hämmästellleet. Kannattaa lisäksi seurata

aktiivisesti keskustelua ja uutisointia seuraamienne teemojen ympärillä.

Tuottakaa monimuotoisia mediatekstejä ja hyödyntäkää myös liikkuvaa kuvaa ja ääntä. Voitte tehdä myös vaikkapa datajournalismia ja yhdistää jaksoon koodaamista. Kannattaa käyttää uutisoinnissa ja yleisön tavoittamisessa hyödyksi myös sosiaalista mediaa.

Aine: **kaikki, vastuuaineena äidinkieli**

Laaja-alaiset kokonaisuudet:

Tutkivia journalisteja

Tutkiva journalisti paljastaa yhteiskunnallisia epäkohtia ja pureutuu uusiin, yllättäviin ja pimentoon jääneisiin aiheisiin. Ryhtykää tutkiviksi journalisteiksi. Mikä yhteiskunnallinen epäkohta kaipaisi teidän mielestänne selvittämistä? Perehtykää valitsemaanne aiheeseen monipuolisesti erilaisia lähteitä hyödyntäen. Tiedonkeruuseen kannattaa varata riittävästi aikaa. Tutkivan journalistin työssä tarvitaan myös sinnikkyyttä – tieto ei löydy välttämättä helposti. Tehkää taustoittava uutisjuttu aiheesta. Sen julkaisumuodon voitte valita itse – siinä voi hyödyntää kirjoitettua tekstiä, kuvaa, videota tai vaikkapa äänikerrontaa. Julkaiskaa juttunne valitsemallanne alustalla.

Aineet: **AI, YH, KU**

Laaja-alaiset kokonaisuudet:

Rikosuutisointi

Tarkastelkaa, miten rikoksista uutisoidaan, ja perehtykää sen avulla Suomen oikeuslaitoksen toimintaan. Hyödyntäkää sanomalehden arkistoja ja tarkastelkaa sitä, miten uutisoinnin tapa on muuttunut. Mitä se kertoo ajastaan? Käykää paikan päällä käräjäoikeudessa seuraamassa jotakin rikostapausta. Miten itse uutisoisitte aiheesta? Voitte ideoida myös täysin uusia uutisoinnin tapoja. Jatko: Kirjoittakaa suunnitelma dekkarin käsikirjoituksesta jonkin rikosuutisen pohjalta.

Aineet: **YH, AI, HI**

Laaja-alaiset kokonaisuudet:

Ruokatrendit

Erilaisista ruokavalioista kirjoitetaan paljon. Seuratkaa ruokatrendeistä uutisointia. Keiden ääni jutuissa kuuluu? Millaiset kulttuuriset taustat erilaisilla trendeillä on? Miten suhteemme ruokaan on muuttunut? Miksi? Tehkää tietyn trendin mukaista ruokaa. Pitäkää ruokablogia.

Aineet: **KO, TT, YH**

Laaja-alaiset kokonaisuudet:

Mihin aika kuluu?

Mihin sinä käytät eniten aikaa? Mihin taas aikaa ei koskaan ole riittävästi? Kenen ajankäytön luulet poikkeavan eniten sinun omasta ajastasi? Jaa arkea vähintään yhden päivän ajan sellaisen henkilön kanssa, jonka ajankäyttö poikkeaa omasta arjastasi mahdollisimman paljon. Voit viettää päivän vaikkapa vanhainkodissa, kotiäidin kanssa, vastaanottokeskuksessa, maatilalla tai armeijassa. Kirjaa ylös havaintojasi ja tuntojasi päivän aikana ja sen jälkeen. Pyri ymmärtämään sitä, mikä tälle henkilölle on tärkeintä. Mistä hän haaveilee?

Onko jotain, mihin hän on tyytymätön? Mikä arjessanne on samanlaista? Laadi päivän pohjalta henkilöjuttu henkilöstä, jonka kanssa jaotit arkeasi. Ennen jutun tekemistä kannattaa perehtyä, millaisia henkilöjuttuja esimerkiksi sanomalehdissä julkaistaan. Keskustelkaa lopuksi siitä, mitä opitte päivän aikana. Entä vaikuttiko vierailu jotenkin omaan ajankäyttöönne?

Aineet: **AI, PSY, TE, YT**

Laaja-alaiset kokonaisuudet:

Kunnallinen vaikuttaminen

Perehtykää kuntatason päätöksentekoon. Käykää kunnanvaltuuston kokouksissa ja kirjoittakaa uutisia aiheista, jotka koette tärkeimmiksi. Verratkaa niitä paikallisen lehden uutisointiin. Ovatko painotuksenne samoja?

Mihin kuntanne asioihin te tahtoisitte vaikuttaa? Pyrkikää pitkäjänteisesti vaikuttamaan johonkin teille tärkeään asiaan kunnallisella tasolla. Käyttäkää erilaisia vaikuttamisen kanavia ja keinoja (esimerkiksi paikallismedia, kansalaisaloite, suorat kontaktit valtuutettuihin, mielenosoitus tai erilaiset taiteelliset vaikuttamisen keinot). Seuratkaa lisäksi aiheen käsittelyä paikallisessa mediassa ja ottakaa kantaa keskusteluun.

Aine: **AI, YH**

Laaja-alaiset kokonaisuudet:

Puheenaiheen taustat

Valitkaa tarkasteltavaksi jokin nyt pinnalla oleva puheenaihe ja perehtykää sanomalehtien arkistojen avulla siihen, miten aiheesta on kirjoitettu aiemmin. Mahdollisia tarkastelun kohteita voivat olla vaikkapa ilmastonmuutos, tupakanpolton vaikutukset, sukupuolten välinen tasa-arvo, autoilu tai maahanmuutto. Miten se, mikä on totta, on muuttunut? Millainen arvojen muutos on tapahtunut? Entä miten ns. yleinen mielipide on muuttunut ja miksi? Tehkää perehtymisen pohjalta aiheestanne taiteellinen teos (draama, näytelmä, videotaide, novelli) tai journalistinen teksti, jossa avaatte puheenaiheen taustoja.

Aineet: **HI, AI, YH**

Laaja-alaiset kokonaisuudet:

Tulevaisuuden historiikirja

Etsikää uutisia, jotka voisivat jäädä tulevaisuuden historiikirjaan. Perustelkaa, mikä tekee uutisesta erityisen tärkeän. Miten tulevaisuuden historiikirjoituksessa käsiteltäisiin tätä asiaa? Laatikaa 2010-luku-osio tulevaisuuden historiikirjaan.

Aineet: **äidinkieli, historia**

Laaja-alaiset kokonaisuudet:

Start-up-yrittäjäksi

Perehdy aluksi siihen, millainen on suomalainen mediakenttä. Mitä suuria toimijoita kentällä on? Millainen on niiden välinen kilpailu? Millainen on Yleisradion rooli? Entä kaupallisen median? Miksi media on murroksessa ja miten murros on vaikuttanut mediayrityksiin?

Perehdy myös siihen, millaisia uusia kasvuyrityksiä mediakentälle on syntynyt. Millaisilla ideoilla mediakentälle on saatu menestyviä firmoja? Mihin tarpeeseen ne ovat ideallaan vastanneet?

Miettikää, millaiselle mediatuotteelle olisi vielä tarvetta. Hiokaa ideoita ryhmissä, valitkaa yksi niistä toteutukseen, ja tehkää yritykselle liiketoimintasuunnitelma.

Aineet: **MA; YT, OPO, AI**

Laaja-alaiset kokonaisuudet:

Tiedetoimittajaksi

Valitse jokin luonnon tai yhteiskunnan toimintaan tai ihmisten käyttäytymiseen liittyvä ilmiö, joka hämmästyttää sinua. Tutki, millaisia vastauksia tieteessä on ilmiölle annettu. Voit tarkastella vaikkapa sitä, miten muurahaisyhteisö kommunikoi, miksi maapallo kiertää vastapäivään, mihin itikoita tarvitaan tai miksi ihmisellä on mikroilmeitä. Tee aiheesta kansantajuinen tiedejuttu, jonka voisi julkaista sanomalehdessä. Jutun muodon (teksti, video, datajournalismi..) voit valita itse.

Aineet: **AI, GE, BG, FY, KE, YT, PSY, TE**

Laaja-alaiset kokonaisuudet:

Poliitikon julkisuuskuva

Valitkaa tarkasteltavaksi yksi poliitikko. Tarkastelkaa hänen julkista toimintaansa ja julkisuuskuvaansa. Seuratkaa sekä puoluelehtiä että sitoutumattomia sanomalehtiä. Millaisessa valossa poliitikko esitetään? Miten lehden puoluepoliittinen sitoutuneisuus/ sitoutumattomuus näkyy jutuissa? Millaisia taustaoletuksia teksteissä on? Mitä lähdeettä pidätte neutraalimpana? Entä luotettavimpana? Valitkaa lopuksi yksi lehti ja tehkää tämän lehden linjan mukainen henkilökuva (kuvataiteellinen tai journalistinen) seuraamastanne poliitikosta. Kuva saa olla karikatyyrimäinen.

Aineet: **KU, ÄI, YH**

Laaja-alaiset kokonaisuudet:

Uusi valtio

Tehtävänä on luoda uusi valtio ja laatia sille yhteiskuntajärjestys. Tämä yhteiskunta voi poiketa vahvasti nykyisestä. Se voi olla dystooppinen tulevaisuudenkuva, ihanneyhteis-

kunnan malli tai vaikkapa kokeilu, jossa eläimet ovat saaneet vallan tai kaikki kommunikointi on siirtynyt sosiaaliseen mediaan. Pohdittavia kysymyksiä: Millaiset pelisäännöt tässä maailmassa valitsevat? Millaiset ovat yhteiskunnan arvot (täytyykö esimerkiksi olla totuudenmukainen)? Millaisia lakeja ja rangaistuksia yhteiskunnassa on? Millaisia ihmisryhmiä yhteiskunnassa on? Millaiset ovat sukupuolten roolit? Entä millainen on eläinten ja muun ympäristön rooli? Millaisia ryhmittymiä / puolueita yhteiskunnassanne on? Millainen on sen oikeuslaitos? Miten sen talous toimii?

Keskittykää erityisesti siihen, miten tiedonvälitys luomasanne valtiossa hoituu ja millainen on median rooli.

Yhteiskuntaa voi luoda/tarkastella esimerkiksi draaman/roolipelin kautta. Harjoituksessa voi hyödyntää kaunokirjallista kirjoittamista/ videota. Voitte tehdä peli (perinteinen lautapeli / tietokonepeli).

Aineet: **GE, AI, YT, HI, KU, FI, PSY**

Laaja-alaiset kokonaisuudet:

Julkisuuden siunaus ja kirous

Pohtikaa, millainen merkitys julkisuudella on poliitikolle, yritysjohtajalle, viihdeartistille tai tosi-tv-tähdelle. Millaisista julkiksiin liittyvistä aiheista lehtien ei pitäisi kirjoittaa? Kenestä julkikksesta kirjoitetaan teidän mielestänne liikaa? Kumpi on tärkeämpi: sananvapaus vai oikeus yksityisyyteen? Miksi poliitikon yksityisyyden suoja on pienempi kuin tavallisella ihmisellä?

Perehtykää viihdejuttuihin. Tarkastelkaa, ketkä henkilöt ovat nyt keskiössä. Miksi he ovat julkisuudessa? Valitkaa yksi teitä kiinnostava henkilö ja tehkää tarinallinen tuotos (esimerkiksi sarjakuva tai animaatio), jossa kuvaatte julkisuuden merkitystä sekä valitsemanne julkikkisen että lukijan näkökulmasta. Avatkaa sitä, mihin julkis tarvitsee juttuja ja miten ne vaikuttavat häneen. Entä mihin lukija tarvitsee näitä juttuja? Millainen vaikutus niillä on lukijaan?

Aineet: **AI, KU, YH**

Laaja-alaiset kokonaisuudet:

Journalismin etiikka

Kuvitellaan, että elämme dystooppisessa* maailmassa, jossa journalistin ohjeet ovat kadonneet – lehdet saavat tehdä rajatta mitä tahansa. Millaisia aiheita olisi tällaisen lehden päivän lööpissä tai pääuutissivulla? Tehkää tällaisen säännöttömän lehden löoppi tai pääuutissivu ja merkitkää siihen, mitä journalistin ohjeita se rikkoo.

* DYSTOPIA=tulevaisuuden epätoivottava yhteiskunta

Aineet: **AI, FI**

Laaja-alaiset kokonaisuudet:

Erilaisia näkökulmia

Tarkastelkaa jotakin ajankohtaista uutisaihetta ja sitä, kenen näkökulmasta aihetta tarkastellaan. Kenen ääni kuuluu vahvasti – kenen ääni jää syrjään? Kuullaanko esimerkiksi nuoria koskevissa uutisissa nuoria asiantuntijoina? Entä miten kehitysmaita koskevissa uutisoinnissa kuuluu kehitysmaita asuvien ihmisten ääni? Kenen totuus valtamediassa teidän mielestänne korostuu? Kirjoittakaa oma juttu siitä näkökulmasta, joka valtauutisoinnissa jää yleensä syrjään.

Tehtäviä draamaharjoitus, jossa tarkastellaan sitä, miten uutisaihe koskettaa eri henkilöitä. Jakakaa roolit (esim. päättävä, virkamies, toimittaja, päätöksenteon kohde jne.). Asettukaa rinkiin ja kertokaa lyhyin ilmauksin, miten asia teihin vaikuttaa. Saman voi tehdä myös sosiaalisessa mediassa kirjoittamalla päivityksiä oman roolihahmon nimissä.

Aineet: AI, YT

Laaja-alaiset kokonaisuudet:

Ristiriitaisia näkemyksiä

Valitkaa tarkastelun kohteeksi ristiriitaisia näkemyksiä herättävä aihe (esimerkiksi tasa-arvoinen avioliittolaki, turkistarhaus, pakkoruotsi, lisäydinvoiman rakentaminen tai energijuomien kieltäminen). Etsikää sanomalehdistä juttuja valitsemastanne aiheesta. Tarkastelkaa, keitä jutuissa päästetään ääneen, ketkä puolustavat ja ketkä vastustavat aihetta ja millaisia perusteluineja käytetään. Kenen näkemys tuntuu teistä vakuuttavimmalta ja miksi? Etsi kaksi henkilöä, joista toinen on palavasti aiheen puolella ja toinen sitä vastaan. Haastattele heitä heidän näkemyksistään. Kirjoita perehtymisen jälkeen aiheesta uutisjuttu valitsemastasi näkökulmasta. Pyri objektiivisuuteen – tarkoitus ei ole laatia mielipidekirjoitusta. Uutisen oheen voit kirjoittaa kommentin, jossa otat kantaa aiheeseen. Lopuksi voitte järjestää väittelyn, jossa hyödynnätte löytämiänne lähteitä.

Aineet: AI, reaaliaineet

Laaja-alaiset kokonaisuudet:

Ideoi ilmiöjakso Sanomalehtiviikolle

Haastamme teidät ideoimaan yhdessä paikallisen sanomalehden kanssa monialaisia oppimiskokonaisuuksia, joissa hyödynnetään sanomalehteä. Tavoitteena on luoda jaksoja, joissa tarkastellaan kiinnostavia ilmiöitä kokonaisuutena yli oppiainerajojen. Samalla opitaan monilukutaitoa, tieto- ja viestintäteknologista osaamista, vaikuttamista ja muita laaja-alaisia taitoja.

Kannustamme kokeilemaan ideoimianne kokonaisuuksia Sanomalehtiviikolla ja kertomaan kokemuksistanne myös muille. Lisätietoja kampanjasta saatte ennen Sanomalehtiviikkoa osoitteesta sanomalehtiopetuksessa.fi.

SANOMALEHTI OPETUKSESSA

Sanomalehtien Liiton Sanomalehti opetuksessa -toiminta kannustaa lapsia ja nuoria lukemaan sanomalehtiä ja kehittämään koulujen mediakasvatusta. Sanomalehtien Liitto tuottaa oppimateriaaleja liiton jäsenlehtien käyttöön ja kaikille kouluasteille. www.sanomalehdet.fi/sanomalehti_opetuksessa & www.sanomalehtiopetuksessa.fi.

sanomalehtien liitto